

Monumentnummer*: 531103

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijkmonument
Inschrijving register* 31 augustus 2012
Kadaster deel/nr 82787/146

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Utrecht Utrecht Utrecht

Locatiennaam Locatieomschrijving
Utrecht

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Utrecht	N			1489
Utrecht	N			1490

Omschrijving**

Cluster 39.

Inleiding

HOUTEN FORTWACHERSWONING / VOORMALIGE GENIELOODS, als onderdeel van het complex Werk aan de Hoofddijk. Omdat de meeste forten en andere (buiten de bebouwde kom gelegen) verdedigingswerken - wanneer er geen sprake was van mobilisatie of oefeningen - geen bezetting met militair personeel hadden, was er in veel gevallen een aparte woning of andersoortig onderkomen voor een beheerder of wachter. Soms had een dergelijk(e) woning of onderkomen tevens een andere functie, zoals die van sluiswachterswoning. In de toegepaste architectuur bestaat mede hierdoor geen uniformiteit; het gebruikte bouw materiaal varieert, maar is gewoonlijk baksteen of hout en ook het aantal bouwlagen verschilt. Ook voor wat betreft de locatie van een fortwachterswoning zijn geen duidelijke standaarden; sommige liggen binnen de fortgracht, andere daarbuiten - soms zelfs op enige afstand van het fort. De oorspronkelijke fortwachterswoning lag op het terrein van het werk zelf, pal voor de bomvrije kazerne, maar is later afgebroken. De huidige fortwachterswoning van het Werk aan de Hoofddijk is samengesteld uit de authentieke onderdelen van de voormalige genieloods en ligt buiten het eigenlijke fortterrein. Het bouwwerk is tegenwoordig in gebruik als ontspanningsgebouw / receptiegebouw bij de Botanische Tuinen.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Omschrijving

HOUTEN FORTWACHTERSWONING / VOORMALIGE GENIELOODS, aan de westzijde van het werk buiten de fortgracht. De loods, die na de sloop van de oorspronkelijke woning, als fortwachterswoning is gaan dienen, is in een latere periode, mogelijk rond 1900 of daarna, tot stand gekomen en meet ongeveer 16 x 8 m; er is een aangekapte uitbouw van 4 m breed aan de oostzijde. De nokrichting van het onder met rode pannen gedekte zadeldak loopt van noord naar zuid. In beide dakvlakken bevinden zich later aangebrachte dakkapellen en beide dakvlakken eindigen met wit geschilderde houten windveren. De donkerbruine, in messing en groef uitgevoerde gevels zijn voorzien van door roeden verdeelde gevelopeningen.

Waardering

De HOUTEN FORTWACHTERSWONING / VOORMALIGE GENIELOODS is van algemeen belang vanwege:

* Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is gerealiseerd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar is versterkt en verbeterd.

* Krijgshistorische waarden als onderdeel van een aaneengesloten militaire verdedigingslinie tussen de voormalige Zuiderzee en de Biesbosch. Deze bestond hoofdzakelijk uit een samenhangend systeem van inundatievelden en bijbehorende inundatiemiddelen en van schootsvelden. Dit systeem werd aangevuld met diverse, uit verschillende perioden daterende typen gebouwde of aangelegde (verdedigings)werken die dienden tot of bijdroegen aan afsluiting van niet te inunderen terreinen of andere accessen.

* Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van een aan de militair-strategische bouwkunde gerelateerde houten bebouwing.

Het betreft hier een onderdeel dat vermoedelijk dateert van rond 1900 of daarna, namelijk een houten genieloods, later fortwachterswoning, die is gebouwd als opvolger van een ouder exemplaar.

* Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex.

* Het onderdeel is representatief omdat het een goed voorbeeld is van een bij een verdedigingswerk ingerichte, houten genieloods, die later een functie heeft gekregen als fortwachterswoning.

* Het onderdeel is tamelijk gaaf bewaard omdat hoofdvorm en bouwkundige detaillering, alsmede meerdere onderdelen intact zijn gebleven.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Kazemat (B)

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument